

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КОВРИГІНА ВАЛЕНТИНА ЄВГЕНІВНА

УДК 351.82:614.8

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
Стрельбицька Лілія Миколаївна,
Національна академія Служби безпеки України,
професор кафедри цивільного права і процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент
Лютіков Павло Сергійович,
Запорізький національний університет,
професор кафедри адміністративного та господарського права

кандидат юридичних наук
Гуржій Анна Валеріївна,
Київський національний торговельно-економічний університет,
доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права

Захист відбудеться 15 березня 2017 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 15 лютого 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Г. Братель

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Екстрена медична допомога за найвищими стандартами має бути доступною для кожної людини за необхідністю у будь-який час. Це вимагає відповідної системи заходів з медичної допомоги для всіх людей, чиє життя раптово опинилося під загрозою. «Вчасно та добре організована допомога знижує летальність, тривалість та важкість раптових захворювань і травм, зменшує страждання пацієнтів»¹.

Саме тому сьогодні в Україні виникла негайна потреба в запровадженні сучасної системи екстреної медичної допомоги шляхом її реформування та переходу на європейські стандарти.

Діяльність екстреної медичної допомоги України впродовж останніх років регламентувалася лише низкою відомчих нормативних актів, а саме: наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про організацію навчання окремих категорій немедичних працівників навичкам надання першої невідкладної медичної допомоги» від 2 березня 2009 р. № 132, наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про удосконалення підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників з надання екстреної та невідкладної медичної допомоги» від 28 квітня 2009 р. № 283, наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про єдину систему надання екстреної медичної допомоги» від 1 червня 2009 р. № 370 тощо, і лише в липні 2012 р. прийнято Закон України «Про екстрену медичну допомогу», що набрав чинності з 1 січня 2013 р. Після вступу в дію цього Закону служба екстреної медичної допомоги України зазнала докорінних революційних змін. Головним завданням реорганізації було наближення якісної невідкладної та екстреної медичної допомоги до населення, а також швидкий приїзд до хворих (потерпілих). На сьогодні згідно з основними положеннями цього Закону регламентовано прибуття до хворого в межах міста до 10 хв, у населених пунктах сільської місцевості – до 20 хв. У всіх областях створено Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (протягом 2013–2016 рр. створено 24 центри в усіх областях України). У результаті запровадження цих заходів наша держава за індексом надання екстреної медичної допомоги піднялася із 180 місця серед держав світу (2012 р.) на 112 (2016 р.)².

Водночас, нормативно-правова база, якою урегульовано систему екстреної медичної допомоги України, усе ще потребує суттєвого удосконалення й адаптації до сучасних європейських стандартів. Наразі, нормативно-правова система не в повному обсязі відповідає сучасним умовам і гальмує необхідні зміни в організації надання екстреної медичної допомоги. Одночасно виникає потреба в єдиному підході до оцінки якості надання швидкої та невідкладної медичної допомоги, необхідності напрацювання єдиних технологічних вимог, протоколів, стандартів надання екстреної медичної допомоги. Сьогодні в Україні активно запроваджується страхова медицина,

¹ Маніфест Європейської Асоціації Екстреної медичної допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urec.org.ua/>.

² Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>.

тому страхові компанії чітко обраховуватимуть вартість кожної медичної послуги та неухильно слідкуватимуть за виконанням протоколів надання екстреної медичної допомоги, які негайно потребують повної нормативно-правової регламентації. Загальної систематизації та усунення дублювання повноважень вимагають сучасні публічні органи управління, до компетенції яких належать регулювання екстреної медичної допомоги, організація взаємодії суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування. Саме ці проблеми зумовили потребу в комплексному дослідженні адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги.

Загальнотеоретичні аспекти адміністративно-правового регулювання розкрито в дослідженнях науковців-адміністративістів: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, О. А. Александрова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, І. Л. Бородіна, С. Г. Брателя, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, З. С. Гладуна, Т. О. Гуржія, О. В. Джафарової, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Ю. В. Ковбасюка, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, І. Ф. Коржа, О. Д. Крупчана, Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, С. О. Масьондза, І. Д. Пастуха, Н. Р. Нижник, О. І. Остапенка, Г. О. Пономаренко, О. Г. Стрельченко, С. М. Тимченка, В. О. Шамрая, Ю. С. Шемшученка та ін.

Питання аспектів адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги досліджували у своїх працях С. М. Братусь, С. М. Геряк, О. В. Горбач, А. А. Гудима, Н. Д. Корольова, Т. О. Коломоєць, Н. В. Кривецька, В. О. Крилюк, І. В. Паламар, І. Д. Пастух, В. П. Печиборщ, В. М. Подолян, В. В. Поляруш, І. О. Йосипенко, О. С. Йоффе, О. Є. Лейст, М. С. Малєйна, С. Л. Малик, М. В. Матвійчук, П. О. Недбайло, Г. Г. Рощін, І. С. Самощенко, О. Ф. Скакун, В. С. Тарасюк, М. Х. Фарукшин, М. Д. Шаргородський, М. І. Швед та ін.

Водночас, напрацювання зазначених науковців становлять значний базис для теоретичних і практичних досліджень, проте в контексті екстреної медичної допомоги вони є досить дискусійними і такими, що потребують аналізу й удосконалення, а питання адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги в нашій державі залишається взагалі поза увагою науковців.

Отже, недостатній рівень наукового дослідження екстреної медичної допомоги крізь призму адміністративного права, недосконалість механізму публічного адміністрування екстреної медичної допомоги, а також постійний розвиток правовідносин з надання екстреної медичної допомоги і необхідність комплексного дослідження адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги в Україні зумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до указів Президента України «Про Стратегію сталого розвитку України 2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015; «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» від 24 березня 2012 р. № 212/2012; «Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України» від 7 грудня 2000 р. № 1313/2000; «Про Національну стратегію реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 рр.»

від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Пріоритетів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затверджених Постановою Президії Національної академії наук України 24 грудня 2015 р.; наказу МВС України «Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр.» від 16 березня 2015 р. № 275; Постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 р. № 442.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 30 вересня 2015 р., протокол № 19.

Мета і задачі дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу національного та міжнародного законодавства і практики його реалізації визначити сутність, зміст й особливості адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги, а також виробити пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення зазначеної сфери регулювання і підвищення ефективності її практичної реалізації.

Для досягнення обраної мети поставлено такі *задачі*:

- обґрунтувати необхідність комплексного дослідження адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги в його історичній градації, нинішньому законодавчому й правовому вимірах в українському адміністративному праві;
- з'ясувати особливості правової природи поняття екстреної медичної допомоги;
- визначити сутність права на екстрену медичну допомогу;
- розкрити мету, завдання та принципи екстреної медичної допомоги;
- визначити нормативно-правове регулювання екстреної медичної допомоги;
- охарактеризувати публічну адміністрацію як суб'єкта регулювання екстреної медичної допомоги;
- окреслити сутність та особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері надання екстреної медичної допомоги;
- виокремити особливості організації екстреної медичної допомоги;
- встановити особливості взаємодії суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування;
- сформулювати конкретні пропозиції та рекомендації щодо удосконалення норм і положень національного законодавства, яким регулюється екстрена медична допомога.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері надання екстреної медичної допомоги.

Предмет дослідження – адміністративно-правове регулювання екстреної медичної допомоги в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є різні наукові методи, що використовувалися одночасно з метою забезпечення достовірності знань, вирішення поставленої мети та задач й обґрунтованості зроблених висновків та рекомендацій, зокрема: *діалектичний* – для дослідження теоретичних і нормативних

положень щодо адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги (розділ 1, 2, 3); *класифікації та групування* – для виокремлення мети, завдань та принципів екстреної медичної допомоги (підрозділ 1.3), права на екстрену медичну допомогу (підрозділ 1.2); *історико-правовий* – з метою дослідження генезису становлення та розвитку екстреної медичної допомоги (підрозділ 1.1); *структурно-функціональний* – для дослідження особливостей організації екстреної медичної допомоги (підрозділ 3.1), взаємодії суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування (підрозділ 3.2); *порівняльно-правовий* – для порівняння екстреної медичної допомоги в Україні та в іноземних державах (підрозділ 3.1); *структурно-логічний, статистичний та документального аналізу* – для аналізу екстреної медичної допомоги (підрозділи 3.1, 1.1); *моделювання* – для вироблення пропозицій стосовно вдосконалення національної законодавчої бази, яка є основою адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги (розділ 1, 2, 3); *соціологічний* – при здійсненні анкетування громадян та аналізі його результатів (підрозділ 3.1); *статистичний* – для проведення аналізу та узагальнення емпіричної інформації, що стосується теми дисертаційного дослідження (підрозділ 1.1, 3.2).

Емпіричну базу дослідження становлять: 1) статистичні дані Міністерства охорони здоров'я України за 2014–2016 рр.; 2) узагальнення практичної діяльності Вінницького, Київського й Тернопільського центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф; 3) зведені дані опитувань 520 громадян України й 40 учасників АТО та 10 мирних жителів окупованих територій щодо надання їм екстреної медичної допомоги.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за своїм характером і змістом дисертація є однією з перших в Україні праць, яка присвячена комплексному та системному дослідженню питання адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги в Україні. Конкретний внесок дисертанта в наукове розроблення положень адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги в Україні полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни й мають теоретичне та практичне застосування, зокрема:

вперше:

– наведено дефініції таких понять: «право на медичну допомогу», «нормативно-правова база сфери охорони здоров'я», «нормативно-правова база екстреної медичної допомоги», «адміністративна відповідальність за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги», «адміністративна відповідальність за порушення законодавства, яким урегульовано надання екстреної медичної допомоги», «взаємодія суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування»;

– сформульовано та охарактеризовано етапи історичного розвитку екстреної медичної допомоги, такі як: «першопочатковий або дохристиянський», який виник на найранішніх стадіях існування людини й тривав до IV ст.; «ранньо-середньовічний» –

V–XV ст., «козацький» – XV–XVII ст.; «госпітально-рятувальний» – XVIII–XIX ст.; «догоспітальний» – XIX ст.; «столипінський» – XX ст.; «радянської доби» (друга половина XX – перша половина XXI ст.); «української самостійності» – XXI ст.;

– виокремлено мету екстреної медичної допомоги як здійснення працівниками системи екстреної медичної допомоги невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, у тому числі під час виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, створення, функціонування і розвитку системи екстреної медичної допомоги; врятування життя постраждалих; усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження;

– сформульовано ознаки екстреної медичної допомоги як вид швидкої медичної допомоги; надання допомоги кваліфікованими медичними працівниками; присутність невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів; метою є врятування і збереження життя людини, попередження або мінімізації шкідливих наслідків; надання при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших загрозливих станах; наявність ознак загрози для життя пацієнта;

– доказано, що функції екстреної медичної допомоги є цілеспрямована діяльність, зосереджена на виконанні встановлених обов'язків щодо врятування і збереження життя людини в невідкладному стані, які визначені законодавцем, спрямовані на мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я; створення, функціонування і розвиток системи екстреної медичної допомоги; усунення дії уражуючих факторів, а також попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження;

– обґрунтовано, що принципами екстреної медичної допомоги є основні засади, основоположні ідеї, вихідні положення що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, відображають їх сутність та діяльність невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я і закріплюються у Конституції та чинному законодавстві України;

– доведено, що організація екстреної медичної допомоги має стадійну структуру, яка складається зі стадій організації надання домедичної допомоги, надання екстреної медичної допомоги поза амбулаторними умовами (за показаннями) та надання екстреної медичної допомоги в амбулаторних умовах;

– аргументовано необхідність прийняття Кодексу законів про охорону здоров'я;

– сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України «Про екстерну медичну допомогу» та «Основи законодавства про охорону здоров'я України»;

удосконалено:

– поняття «допомога», «медична допомога», «швидка медична допомога», «юридична відповідальність», «взаємодія»;

– детермінанту «завдання екстреної медичної допомоги», під якою розуміється визначений, запланований для виконання обсяг тотієнтів, який спрямований на врятування і збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, рятування життя постраждалих, усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження;

– ознаки права на медичну допомогу;

– види права на медичну допомогу, якими є право на отримання безкоштовної медичної допомоги в державних і муніципальних установах охорони здоров'я; право на медико-соціальну допомогу; право на медичну допомогу в приватних закладах охорони здоров'я; право на добровільне медичне страхування; право на соціальне забезпечення ліками; право на санаторно-курортне лікування; право на медико-генетичне обстеження; право на інформацію про стан свого здоров'я; право на донорство крові та її компонентів, органів і тканин, яйцеклітини тощо; право на профілактичні заходи з охорони здоров'я з боку держави і роботодавця; право на реабілітаційні заходи тощо;

– систему ознак адміністративної відповідальності за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги та екстреної медичної допомоги;

дістали подальшого розвитку:

– пропозиції щодо організації взаємодії суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування;

– теоретичні міркування щодо співвідношення понять «невідкладна медична допомога» як вид медичної допомоги, яка полягає у здійсненні кваліфікованими працівниками медичних заходів у невідкладних станах, при раптових гострих захворюваннях, загостренні хронічних захворювань, але без явних ознак загрози життю пацієнтай та «швидка медична допомога» як комплекс професійної медичної допомоги, що надається медичним працівником при загрозливих станах життю та здоров'ю людини та станах без явних ознак загрози життю людини і спрямована на виведення особи із загрозливого здоров'ю стану та попередження або мінімізацію шкідливих наслідків;

– пропозиції щодо посилення правових санкцій за вчинення правопорушень у сфері надання екстреної медичної допомоги.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції використовуються у:

– *правозастосовній діяльності* – для правильного та однозначного застосування адміністративно-правових норм під час здійснення публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я (акт впровадження Товариства з обмеженою відповідальністю «Термек» від 18 жовтня 2016 р.);

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого розроблення теоретичних і прикладних проблем щодо публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я, зокрема, та екстреної медичної допомоги (акти впровадженнь Національної академії

внутрішніх справ від 1 листопада 2016 р. та Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова від 19 жовтня 2016 р.);

– *освітньому процесі* – під час викладання і вивчення навчальних дисциплін «Адміністративний процес», «Адміністративне право», «Адміністративно-деліктне право», «Адміністративно-деліктний процес», «Актуальні проблеми адміністративного права», «Сучасні аспекти адміністративної відповідальності», «Публічне адміністрування» (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 14 жовтня 2016 р. та Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова від 25 жовтня 2016 р.).

Апробація результатів дисертації. Одержані узагальнення та висновки оприлюднено дисертантом у формі доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах: «Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні» (Київ, 15 жовтня 2015 р.); «Актуальні питання юридичної теорії та практики: наукові дискусії» (Харків, 4–5 грудня 2015 р.); «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (Київ, 11–12 грудня 2015 р.); «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин» (Харків, 22–23 січня 2016 р.); «Фінансова безпека України на сучасному етапі (Ірпінь, 25 березня 2016 р.); «Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації» (Київ, 16 червня 2016 р.); «Деонтологічні засади професії юриста» (Київ, 7 жовтня 2016 р.); «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (Одеса, 12 жовтня 2016 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено в 14 публікаціях, з яких п'ять статей надруковано у виданнях, що затверджені МОН України як фахові з юридичних дисциплін, одна стаття – у зарубіжному науковому виданні (Республіка Молдова), а також вісім тез доповідей науково-практичних конференцій та круглих столів.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що включають у себе вісім підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел (258 найменувань на 28 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок, обсяг основного тексту – 196 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; охарактеризовано мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості щодо їх апробації і впровадження, а також кількості публікацій, структури й обсягу роботи.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади змісту та особливостей екстреної медичної допомоги» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Природа поняття «екстрена медична допомога»»* здійснено теоретичний аналіз історико-правових аспектів розвитку екстреної медичної допомоги. Констатовано, що становлення зазначеного інституту умовно можна поділити на вісім

етапів історичного розвитку, а саме: «першопочатковий або дохристиянський», який виник на найранішніх стадіях існування людини й тривав до IV ст.; «ранньо-середньовічний» – V–XV ст., «козацький» – XV–XVII ст.; «госпітально-рятувальний» – XVIII–XIX ст.; «догоспітальний» – XIX ст.; «столипінський» – XX ст.; «радянської доби» (друга половина XX – перша половина XXI ст.); «української самостійності» – XXI ст.

Вивчено науково-теоретичні погляди щодо формування детермінанти «екстрена медична допомога», у результаті чого встановлено, що екстрена медична допомога – це вид швидкої медичної допомоги, яка полягає у здійсненні кваліфікованими працівниками системи екстреної медичної допомоги невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини, що надається при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших загрозливих станах, які становлять небезпеку життю пацієнта, з метою попередження або мінімізації шкідливих наслідків. Виокремлено ознаки екстреної медичної допомоги: це вид швидкої медичної допомоги; надається кваліфікованими медичними працівниками; наявні невідкладні організаційні, діагностичні та лікувальні заходи; діяльність з метою врятування і збереження життя людини, попередження або мінімізації шкідливих наслідків; надається при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших загрозливих станах; присутні прикмети загрози для життя пацієнта.

У підрозділі 1.2 «Право на екстрену медичну допомогу» доведено, що право на медичну допомогу – це комплекс передбачених можливостей громадянина, які захищаються державою, що виражається в реалізації отримання ним якісної та кваліфікованої діагностики, лікування, реабілітації та профілактики в лікувально-профілактичних закладах за своїм вибором, з урахуванням гарантованого Конституцією України обсягу надання безкоштовних медичних послуг, а в разі їх ненадання чи неналежного надання застосування до винного юридичної відповідальності. Виокремлено та проаналізовано сутність прав на медичну допомогу, а саме: право на отримання безкоштовної медичної допомоги в державних і муніципальних установах охорони здоров'я; право на медико-соціальну допомогу; право на медичну допомогу в приватних закладах охорони здоров'я; право на добровільне медичне страхування; право на соціальне забезпечення ліками; право на санаторно-курортне лікування; право на медико-генетичне обстеження; право на інформацію про стан свого здоров'я; право на донорство крові та її компонентів, органів і тканин, яйцеклітини тощо; право на профілактичні заходи з охорони здоров'я з боку держави і роботодавця; право на реабілітаційні заходи тощо. Зазначені права запропоновано розподіляти на загальні та персоналізовані.

Наведено авторську дефініцію поняття «право на екстрену медичну допомогу», під яким розуміється комплекс передбачених правомочностей, що встановлені та захищаються державою, виражаються в наданні (проведенні) невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя та здоров'я людини при раптових гострих, хронічних захворюваннях

та інших шкідливих наслідках, що становлять загрозу життю. Виокремлено ознаки права на екстрену медичну допомогу: наявність правомочностей щодо отримання екстреної медичної допомоги в людини і громадянина, які надані та захищаються державою; наявність загрози життю людини, які вимагають проведення медичних заходів; надання (проведення) невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів; нормативно визначені.

У підрозділі 1.3 «*Мета, завдання та принципи екстреної медичної допомоги*» встановлено, що мета екстреної медичної допомоги зумовлюється потребами й інтересами як особи, так і держави й суспільства загалом. Аргументовано, що завдання екстреної медичної допомоги – це визначений, запланований для виконання обсяг тотієнтів, який спрямований на врятування і збереження життя людини в невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, рятування життя постраждалих, усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень і як найшвидша евакуація з осередку ураження. Вивчено функції екстреної медичної допомоги, запропоновано визначення цієї категорії. Наведено авторську дефініцію принципів екстреної медичної допомоги та розподілено їх на основні й додаткові. До основних принципів екстреної медичної допомоги віднесено: постійну готовність до надання екстреної медичної допомоги; оперативне та цілодобове реагування на виклики екстреної медичної допомоги; доступність та безоплатність екстреної медичної допомоги, її своєчасність, якість та пріоритетність; дотримання лікарської таємниці при наданні екстреної медичної допомоги; послідовність і безперервність надання екстреної медичної допомоги та її відповідність єдиним вимогам, неприпустимість відмови в наданні екстреної медичної допомоги тощо; до додаткових належать: регіональна екстериторіальність; відповідальність органів публічної адміністрації та її посадових осіб за якісне і своєчасне надання екстреної медичної допомоги.

Доведено, що базовий нормативно-правовий акт у сфері екстреної медичної допомоги – Закон України «Про екстрену медичну допомогу» не позбавлений правових прогалин та колізій, що спричиняє виникнення суперечностей у регулюванні відносин у досліджуваній сфері. У зв'язку з цим, запропоновано такі зміни та доповнення до цього акта: п. 1 ст. 5 доповнити такими принципами: неприпустимість відмови в наданні екстреної медичної допомоги; дотримання лікарської таємниці при наданні екстреної медичної допомоги; відповідальність органів публічної адміністрації та її посадових осіб за якісне та своєчасне надання екстреної медичної допомоги; п. 2 ст. 5 доповнити функціями: рятування життя постраждалих, усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження; ефективності якості роботи медичного персоналу екстреної медичної допомоги.

Розділ 2 «Правове регулювання екстреної медичної допомоги» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Нормативно-правове регулювання екстреної медичної допомоги»* проведено детальний аналіз нормативно-правових актів, якими врегульовано відносини у сфері екстреної медичної допомоги, у результаті чого визначено, що нормативно-правова база екстреної медичної допомоги – це комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава регулює систему екстреної медичної допомоги та діяльність кваліфікованих працівників екстреної медичної допомоги щодо надання невідкладних організаційних і лікувальних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини. Виокремлено групи нормативно-правових актів, якими урегульовано інститут екстреної медичної допомоги, а саме: фундаментальні (основоположні) акти нормативно-правового регулювання екстреної медичної допомоги, до яких мають належати акти, що вирішують питання регулювання охорони здоров'я, надання медичної допомоги, регулювання екстреної медичної допомоги; спеціалізовані акти нормативно-правового регулювання екстреної медичної допомоги, до яких мають належати акти, що вирішують питання правового статусу медичних і фармацевтичних працівників, оздоровчо-профілактичної діяльності, біоетики тощо; допоміжні акти нормативно-правового регулювання екстреної медичної допомоги, до яких мають належати акти, що вирішують питання правового статусу пацієнтів, фінансування охорони здоров'я, забезпечення безпечних умов життєдіяльності, організації та управління охорони здоров'я.

Обґрунтовано, що нормативно-правова база у сфері екстреної медичної допомоги не позбавлена правових прогалин та колізій, що спричиняє виникнення суперечностей у регулюванні відносин у досліджуваній сфері. Саме тому запропоновано систематизувати та упорядкувати всю нормативно-правову базу, якою урегульовано сферу охорони здоров'я, що значно конкретизує професійну діяльність медичних працівників і буде гарантією якісного надання медичної допомоги, та безпосередньо первинної медико-соціальної допомоги, шляхом прийняття Кодексу законів про охорону здоров'я.

У підрозділі 2.2 *«Публічна адміністрація як суб'єкт регулювання екстреної медичної допомоги»* сформовано та охарактеризовано сучасну систему публічної адміністрації щодо адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги в Україні, яку становлять такі суб'єкти: Верховна Рада України, Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений Президента України з прав дитини, Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, управління охорони здоров'я обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, головні лікарі центральних районних лікарень як місцеві органи виконавчої влади та управління охорони здоров'я міських рад як органи місцевого самоврядування.

Доведено, що повноваження публічної адміністрації у сфері екстреної медичної допомоги слід удосконалювати та надавати даній системі більш ширших повноважень

щодо їх професійної діяльності, а також необхідно створювати умови для реального доступу населення до якісного та оперативного отримання екстреної медичної допомоги, що має вивести цей напрям діяльності на якісно новий рівень надання послуг щодо екстреної медичної допомоги.

У підрозділі 2.3 *«Відповідальність за порушення законодавства, яким урегульовано надання екстреної медичної допомоги»* наведено авторське поняття адміністративної відповідальності за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги). Зазначено, що для адміністративної відповідальності за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги та екстреної медичної допомоги, притаманні такі ознаки: сукупність правовідносин, які виникають при порушенні законодавства у сфері надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги); позбавлення суб'єкта правопорушення певних соціальних благ або цінностей особистого, матеріального чи майнового характеру, які йому належали до факту вчинення правопорушення, що пов'язані з процедурою надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги); адміністративна відповідальність за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги, настає при порушенні адміністративно-правових норм, якими урегульована ця сфера, що визначені законодавством як адміністративні правопорушення, і за які встановлено адміністративні санкції; до адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги) притягаються спеціальні суб'єкти, які порушили правила надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги); мірою адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері надання медичної допомоги є застосування до винних осіб характерних санкцій, а саме адміністративних стягнень; суб'єктами, які мають право притягати до адміністративної відповідальності за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги, є спеціально уповноважені публічні органи та їх посадові особи, які регулюють діяльність надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги).

Доведено, що адміністративна відповідальність за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги, є структурною складовою інституту адміністративної відповідальності, тобто вони співвідносяться як родо-видова категорія, як загальне та похідне.

Констатовано, що інститут відповідальності за правопорушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги), має досить розмитий і не чітко встановлений зміст, у зв'язку з чим запропоновано: а) посилити відповідальність посадових осіб охорони здоров'я за невиконання або виконання не в повному обсязі своїх повноважень, що призводять до порушення прав людини у сфері охорони здоров'я; б) посилити відповідальність пересічних громадян за не виконання встановлених приписів щодо надання медичної (екстреної) допомоги в межах закону; в) доповнити главу 5 Кодексу України про адміністративні правопорушення ст.*** із назвою «Неналежне надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги) особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, що не

спричинило суттєвої шкоди її здоров'ю» та ст.*** «Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником», які передбачають відповідальність медичних працівників за неналежне виконання своїх професійних обов'язків при наданні медичної допомоги (екстреної медичної допомоги), що не спричинило суттєвої шкоди здоров'ю пацієнта.

Розділ 3 «Порядок організації екстреної медичної допомоги» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Особливості організації екстреної медичної допомоги»* на основі аналізу теоретичного й законодавчого матеріалу з питань організації екстреної медичної допомоги та відповідної практики з'ясовано, що організацію екстреної медичної допомоги здійснюють безпосередньо такі органи, як Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станції екстреної (швидкої) медичної допомоги, бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги, відділення екстреної (невідкладної) медичної допомоги.

Обґрунтовано, що організація екстреної медичної допомоги має стадійну структуру, а саме: стадія організації надання домедичної допомоги; стадія надання екстреної медичної допомоги позаамбулаторними умовами (за показаннями); стадія надання екстреної медичної допомоги в амбулаторних умовах.

Обґрунтовано недоліки організації екстреної (невідкладної) медичної допомоги: недостатній рівень оснащення лікарськими засобами та медичним обладнанням фельдшерсько-акушерських пунктів, лікарських амбулаторій, проблеми з оснащенням бригад екстреної (невідкладної) медичної допомоги засобами зв'язку, незадовільний стан санітарного автотранспорту та проблеми з евакуацією постраждалих на далеку відстань, недостатній рівень підготовки широкого кола як медичних, так і немедичних працівників для надання екстреної (невідкладної) медичної допомоги тощо.

Акцентовано увагу на тому, що до надання екстреної (невідкладної) медичної допомоги здійснюють не підготовлені (або досить формально підготовлені) і не надають (не якісно надають) її постраждалим на місці надзвичайної ситуації немедичні працівники, професійні обов'язки яких пов'язані з дорожнім, залізничним, водним та повітряним рухом тощо.

У підрозділі 3.2 *«Взаємодія суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування»* розкрито питання взаємодії зазначених суб'єктів у сфері екстреної медичної допомоги.

На основі результатів аналізу наукового матеріалу запропоновано авторське визначення взаємодії з точки зору права як законодавчої діяльності кількох рівнозначних або підпорядкованих суб'єктів, які намагаються досягти запланованих результатів, з метою успішного функціонування системи загалом. Доведено, що «взаємодія» як філософська категорія характеризується фактом стійких зв'язків, що реально дозволяють об'єктам впливати один на одного, у результаті чого відбувається заміна взаємообумовлених ознак, що впливає на характеристику сторін.

Наведено авторську концепцію розуміння поняття «взаємодія суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування».

З'ясовано, що взаємодія стосовно надання екстреної медичної допомоги здійснюється між органами виконавчої влади, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та підприємствами, установами й організаціями тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги. Визначено низку нових наукових положень та висновків, надано тлумачення чинного національного законодавства й міжнародно-правових актів, сформульовано пропозиції та рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги. Найбільш важливими є такі:

1. Класифіковано та охарактеризовано етапи історичного розвитку екстреної медичної допомоги, а саме: «першопочатковий або дохристиянський», який виник на найранішніх стадіях існування людини й тривав до IV ст.; «ранньо-середньовічний» – V–XV ст., «козацький» – XV–XVII ст.; «госпітально-рятувальний» – XVIII–XIX ст.; «догоспітальний» – XIX ст.; «столипінський» – XX ст.; «радянської доби» (друга половина XX – перша половина XXI ст.); «української самостійності» – XXI ст.

2. Медична допомога – це активна професійна діяльність кваліфікованого та професійно підготовленого медичного працівника, що спрямована на профілактику, діагностику, лікування, реабілітацію та мінімізацію шкідливих наслідків з метою збереження, відновлення або покращення здоров'я людини, яку вона потребує у складній життєвій ситуації. Здійснено класифікацію медичної допомоги залежно від етапів надання допомоги, суб'єкта надання медичної допомоги та форм надання медичної допомоги.

3. Екстрена медична допомога – це вид швидкої медичної допомоги, яка полягає у здійсненні кваліфікованими працівниками системи екстреної медичної допомоги невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини, що надаються при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших загрозливих станах, які становлять небезпеку життю пацієнта, з метою попередження або мінімізації шкідливих наслідків. Ознаками екстреної медичної допомоги є вид швидкої медичної допомоги, надання допомоги кваліфікованими медичними працівниками, присутність невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів; метою є врятування і збереження життя людини, попередження або мінімізації шкідливих наслідків, надання при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших загрозливих станах, наявність ознак загрози для життя пацієнта.

4. Право на медичну допомогу – це комплекс передбачених можливостей громадянина, які захищаються державою, що виражається в реалізації отримання ним якісної та кваліфікованої діагностики, лікування, реабілітації та профілактики в

лікувально-профілактичних закладах за своїм вибором, з урахуванням гарантованого Конституцією України обсягу надання безкоштовних медичних послуг, а в разі їх ненадання чи неналежного надання застосування до винного юридичної відповідальності. Право на медичну допомогу поділяється на загальні та персоналізовані групи.

5. Право на екстрену медичну допомогу – це комплекс передбачених правомочностей, які встановлені та захищаються державою, що виражаються в наданні (проведенні) невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя та здоров'я людини при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших шкідливих наслідках, що становлять загрозу життю. Право на екстрену медичну допомогу має такі ознаки: наявність правомочностей у людини і громадянина, які надані та захищаються державою; наявність загрози життю людини, що вимагає проведення медичних заходів; надання (проведення) невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів; нормативно визначені.

У результаті проведеного опитування пересічних громадян, у кількості 250 осіб, із яких 200 особами було підтримано позицію автора у тому, що в умовах сьогоденної реформи сфери охорони здоров'я право на екстрену медичну допомогу заслуговує особливої уваги та воно обов'язково має реалізовуватися саме через комплекс передбачених правомочностей, що встановлені та захищаються державою і виражаються в наданні (проведенні) невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя та здоров'я людини при раптових гострих, хронічних захворюваннях та інших шкідливих наслідках, що становлять загрозу життю; а інші 50 осіб не підтримали позицію автора, 35 з яких утрималося від відповіді, 10 осіб вважають, що право на екстрену медичну допомогу сьогодні взагалі не реалізовується у суспільстві, а інші 5 осіб вважають його недоцільним у цілому.

6. Метою екстреної медичної допомоги є здійснення працівниками системи екстреної медичної допомоги невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини в невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, у тому числі під час виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, створення, функціонування і розвитку системи екстреної медичної допомоги; рятування життя постраждалих; усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження. Завданням екстреної медичної допомоги є визначений, запланований для виконання обсяг тотієнтів, який спрямований на врятування і збереження життя людини в невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, рятування життя постраждалих, усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження. Функція екстреної медичної допомоги – це цілеспрямована діяльність, зосереджена на виконанні встановлених обов'язків щодо врятування і збереження життя людини в невідкладному стані, які

визначені законодавцем, спрямовані на мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я; створення, функціонування і розвиток системи екстреної медичної допомоги; усунення дії уражуючих факторів, а також попередження чи зменшення тяжких ускладнень і якнайшвидша евакуація з осередку ураження.

7. Принципи екстреної медичної допомоги – це головні засади, основоположні ідеї, вихідні положення, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, відображають їх сутність та діяльність невідкладних організаційних, діагностичних і лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини в невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я і закріплюються в Конституції та чинному законодавстві України.

8. Нормативно-правова база екстреної медичної допомоги становить комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава регулює систему екстреної медичної допомоги та діяльність кваліфікованих працівників екстреної медичної допомоги щодо надання невідкладних організаційних і лікувальних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини.

9. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги) – це сукупність правовідносин, що виникають при порушенні законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги), із позбавленням спеціального суб'єкта правопорушення певних соціальних благ або цінностей особистого, матеріального чи майнового характеру, які йому належали до факту вчинення правопорушення через застосування до них передбачених адміністративних стягнень, що застосовані публічним органом управління та відповідно виконані правопорушником. Згідно із статистичними даними Національної поліції України до адміністративної відповідальності за порушення законодавства, яким урегульовано надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги) у 2016 році було притягнуто 1268 осіб, у 2015 році – 667 осіб, у 2014 – 789 осіб³.

10. Організація екстреної медичної допомоги має стадійну структуру, яка складається з таких стадій: організація надання домедичної допомоги; надання екстреної медичної допомоги поза амбулаторними умовами (за показаннями); надання екстреної медичної допомоги в амбулаторних умовах.

11. Взаємодія – це динамічне явище, яке відбувається на підставі певної діяльності суб'єктів та за загальними законами діалектики. Саме взаємодія є основним фактором побудови структури, тим інтегруючим началом, за допомогою якого здійснюється об'єднання елементів у певний тип цілісності. Взаємодія суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування – це законодавчо встановлена діяльність суб'єктів надання екстреної медичної допомоги та інших суб'єктів публічного адміністрування, які намагаються досягти запланованих результатів у найкоротші строки, з метою забезпечення

3 Уголовные дела на врачей: преследование или очистка : Медицина криминальная: немного статистики / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : zik. ua](http://zik.ua)

доступності, своєчасності та підвищення якості екстреної медичної допомоги, що надається населенню України, зниження рівня інвалідності та смертності в разі нещасних випадків, травм та отруєння, гострих порушень життєвих функцій людини внаслідок серцево-судинних, інших захворювань, зменшення економічних втрат, спричинених тимчасовою та стійкою непрацездатністю, збереження здоров'я, урегулювання питань щодо єдиної системи надання екстреної медичної допомоги населенню України, удосконалення служби екстреної медичної допомоги тощо.

12. Доведено необхідність прийняття Кодексу законів про охорону здоров'я, який регламентуватиме: порядок і процедуру проведення незалежної експертизи в разі виникнення конфліктних ситуацій з пацієнтами щодо якості медичної допомоги; порядок компенсації заподіяного збитку, який стався внаслідок надання неякісних медичних послуг, що не призвели до ушкодження, втрати здоров'я (позасудовий розгляд конфлікту), тарифи такої компенсації; порядок та форму отримання інформованої добровільної згоди пацієнта (родичів, опікунів тощо) на отримання медичних послуг. Запропоновано зміни й доповнення до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме: главу 5 Кодексу України про адміністративні правопорушення доповнити ст.*** із назвою «Неналежне надання медичної допомоги (екстреної медичної допомоги) особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, що не спричинило суттєвої шкоди її здоров'ю» та ст.*** «Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником», які передбачають відповідальність медичних працівників за неналежне виконання своїх професійних обов'язків при наданні медичної допомоги (екстреної медичної допомоги), що не спричинило суттєвої шкоди здоров'ю пацієнта; закони України «Про екстрену медичну допомогу»: ст. 1 доповнити «Метою екстреної медичної допомоги»; ст. 5 – принципами екстреної медичної допомоги; «Основи законодавства про охорону здоров'я»: ст. 33 доповнити «Видами медичної допомоги».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ковригіна В. Є. Характеристика нормативно-правового регулювання екстреної медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Прикарпатський юридичний вісник. – 2015. – № 3. – Т. 2. – С. 212–218.
2. Ковригіна В. Є. Міжнародно-правова регламентація екстреної медичної допомоги в Україні / В. Є. Ковригіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Вип. 3–2. – Т. 4. – С. 132–140.
3. Ковригіна В. Є. Адміністративно-правовий аспект права на охорону здоров'я / В. Є. Ковригіна // Науковий вісник НАВС. – 2016. – № 2 (99). – С. 123–133.
4. Ковригіна В. Є. Співвідношення детермінантів «право на охорону здоров'я» та «право на медичну допомогу» / В. Є. Ковригіна // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 2. – С. 55–60.

5. Коврыгина В. Е. Особенности взаимодействия субъектов оказания экстреной медицинской помощи с другими субъектами публичного администрирования / В. Е. Коврыгина // Право и Закон. – 2016. – № 2. – С. 87–91.

6. Ковригіна В. Є. Адміністративно-правова характеристика детермінанти «мета екстреної медичної допомоги» / В. Є. Ковригіна // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 4. – С. 138–142.

7. Ковригіна В. Є. Характеристика історичного етапу розвитку екстреної медичної допомоги періоду «української самостійності» / В. Є. Ковригіна // Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні (Київ, 15 жовт. 2015 р.) : матеріали наук.-практ. семінару / ред. кол. : О. В. Кузьменко (голова), І. Д. Пастух, О. К. Волох. – Київ : ТОВ «Центр учбової літератури», 2015. – С. 40–42.

8. Ковригіна В. Є. Поняття та класифікація медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Актуальні питання юридичної теорії та практики: наукові дискусії : міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 4–5 груд. 2015 р.). – Харків : Східноукраїнська наук. юрид. орг., 2015. – С. 91–93.

9. Ковригіна В. Є. Характеристика історичного етапу «української самостійності» у розвитку екстреної медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Теорія і практика сучасної юриспруденції : міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11–12 груд. 2015 р.). – Київ : Центр правових наук. дослідж., 2015. – С. 127–128.

10. Ковригіна В. Є. Адміністративно-правова характеристика «догоспітального етапу» розвитку екстреної медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 січ. 2016 р.). – Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2016. – С. 34–36.

11. Ковригіна В. Є. Сутність «догоспітального етапу» історичного розвитку екстреної медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Фінансова безпека України на сучасному етапі : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Ірпінь, 25 берез. 2016 р.) / відп. за вип. Л. М. Касьяненко, А. В. Гарбінська-Руденко ; Ун-т ДФС України. – Ірпінь, 2016. – С. 314–316.

12. Ковригіна В. Є. Нормативно-правове регулювання екстреної медичної допомоги актами центральних органів виконавчої влади / В. Є. Ковригіна // Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 16 черв. 2016 р.). – Київ : Видав. центр «Кафедра», 2016. – С. 136–140.

13. Ковригіна В. Є. Сутність екстреної медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Деонтологічні засади професії юриста : матеріали круглого столу (Київ, 7 жовт. 2016 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – С. 11–12.

14. Ковригіна В. Є. Основні види медичної допомоги / В. Є. Ковригіна // Стан та перспективи розвитку адміністративного права України : програма III Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 12 жовт. 2016 р.). – Одеса : ОДУВС. – С. 14.

АНОТАЦІЯ

Ковригіна В. Є. Адміністративно-правове регулювання екстреної медичної допомоги. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2017.

У дисертації здійснено комплексне та системне дослідження адміністративно-правового регулювання екстреної медичної допомоги.

Вивчено природу поняття екстреної медичної допомоги. Визначено право на екстрену медичну допомогу. Сформульовано мету, завдання та принципи екстреної медичної допомоги.

Розкрито нормативно-правове регулювання екстреної медичної допомоги. Охарактеризовано публічну адміністрацію як суб'єкта регулювання екстреної медичної допомоги. Визначено відповідальність за порушення законодавства у сфері надання медичної допомоги

Виявлено особливості організації екстреної медичної допомоги та встановлено взаємодію суб'єктів надання екстреної медичної допомоги з іншими суб'єктами публічного адміністрування.

Ключові слова: допомога, медична допомога, невідкладна медична допомога, швидка медична допомога, екстрена медична допомога, право на екстрену медичну допомогу, організація екстреної медичної допомоги, взаємодія суб'єктів, мета, завдання, принципи, відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Ковригина В. Е. Административно-правовое регулирование экстренной медицинской помощи. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2017.

В диссертации осуществлено комплексное и системное исследование административно-правового регулирования экстренной медицинской помощи.

Изучена природа понятия экстренной медицинской помощи. Предложена авторская дефиниция данного понятия как вид скорой медицинской помощи, заключающейся в осуществлении квалифицированными работниками системы экстренной медицинской помощи неотложных организационных, диагностических и лечебных мероприятий, направленных на спасение и сохранение жизни человека, которые предоставляются при внезапных острых, хронических заболеваниях и других угрожающих состояниях, несущих опасность для жизни пациента, с целью предупреждения или минимизации вредных последствий. Экстренная медицинская помощь характеризуется такими особенностями: это вид скорой медицинской помощи; оказание помощи осуществляется квалифицированными медицинскими работниками; присутствуют неотложные организационные, диагностические и лечебные

мероприятия; целью которых является спасение и сохранение жизни человека, предупреждение или минимизация вредных последствий; предоставляется при внезапных острых, хронических заболеваниях и других угрожающих состояниях, наличии признаков угрозы для жизни пациента.

На основе исследования сущности института экстренной медицинской помощи сделан вывод, что целью экстренной медицинской помощи является осуществление работниками системы экстренной медицинской помощи неотложных организационных, диагностических и лечебных мероприятий, направленных на спасение и сохранение жизни человека в неотложном состоянии и минимизацию последствий такого состояния на здоровье, в том числе при возникновении чрезвычайных ситуаций и ликвидации их последствий, создания, функционирования и развития системы экстренной медицинской помощи; спасения жизни пострадавших; устранение действия поражающих факторов, предупреждения или уменьшения тяжелых осложнений и скорейшая эвакуация из очага поражения.

В работе также исследуется система принципов экстренной медицинской помощи.

Акцентируется внимание на особенностях нормативно-правового регулирования экстренной медицинской помощи, отмечено, что это комплекс юридических норм, с помощью которых государство регулирует систему экстренной медицинской помощи и деятельность квалифицированных работников экстренной медицинской помощи о предоставлении неотложных организационных и лечебных мероприятий, направленных на спасение и сохранение жизни человека. Нарушение данных норм влечет административную ответственность за нарушение законодательства, которым урегулировано оказание медицинской помощи (экстренной медицинской помощи).

Экстренная медицинская помощь имеет стадийную структуру, которая состоит из стадий организации предоставления домедицинской помощи, оказания экстренной медицинской помощи вне амбулаторных условий (по показаниям), оказания экстренной медицинской помощи в амбулаторных условиях.

Обоснованно взаимодействие субъектов оказания экстренной медицинской помощи с другими субъектами публичного администрирования как законодательно регламентированная деятельность субъектов оказания экстренной медицинской помощи и других субъектов публичного администрирования, которые пытаются достичь запланированных результатов в кратчайшие сроки, с целью обеспечения доступности, своевременности и повышения качества экстренной медицинской помощи, предоставляемой населению Украины, снижения уровня инвалидности и смертности при несчастных случаях, травмах и отравлениях, острых нарушениях жизненных функций человека вследствие сердечно-сосудистых и других заболеваний, уменьшения экономических потерь, вызванных временной и стойкой нетрудоспособностью, сохранения здоровья, урегулирования вопросов единой системы предоставления экстренной медицинской помощи населению Украины и усовершенствования службы экстренной медицинской помощи.

Доказана необходимость принятия Кодекса законов о здравоохранении, который

будет регламентировать порядок и процедуру проведения независимой экспертизы в случае возникновения конфликтных ситуаций с пациентами по качеству медицинской помощи, порядок компенсации причиненного ущерба вследствие предоставления некачественных медицинских услуг, которые не повлекли за собой повреждение, потерю здоровья (внесудебное рассмотрение конфликта), а также тарифы такой компенсации.

Ключевые слова: помощь, медицинская помощь, неотложная медицинская помощь, скорая медицинская помощь, экстренная медицинская помощь, право на экстренную медицинскую помощь, организация экстренной медицинской помощи, взаимодействие субъектов, цели, задачи, принципы, административная ответственность.

SUMMARY

Kovrygina V. E. Administrative and legal regulation of emergency medical care. – Manuscript.

Thesis for the PhD (Law) scientific degree on speciality 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2017.

The thesis presents a complex and systematic research of administrative and legal regulation of emergency medical care.

The nature of the emergency medical care was investigated. The right to emergency medical care was defined. The goal, objectives and principles of emergency medical care were formulated.

The normative and legal regulation of emergency medical care was revealed. The public administration as a subject of regulation of emergency medical care was characterized. The responsibility for violation of legislation in the field of giving of emergency medical care was defined.

The peculiarities of the organization of emergency service were shown and the cooperation the subjects providing emergency medical care with other subjects of public administration was established.

Key words: care, medical care, express medical care, ambulance, emergency medical care, right to emergency medical care, organization of emergency medical care, cooperation of subjects, goal, objectives, principles, responsibility.